

Załącznik Nr 1 do Uchwały XX(106)08

Rady Gminy w Lelkowie

z dnia 30 grudnia 2008

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI ZAGAJE

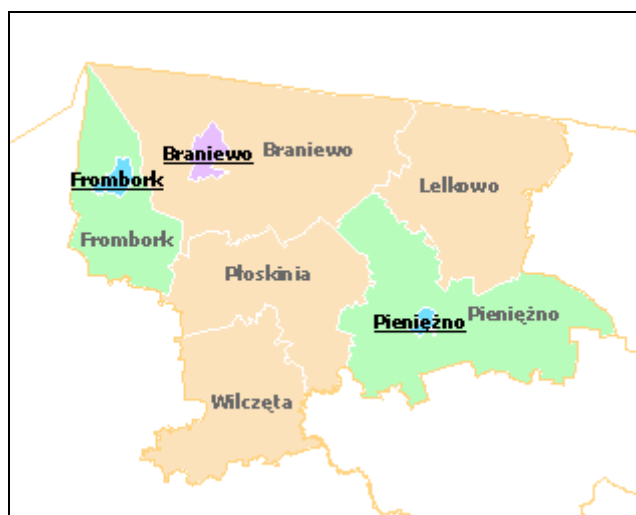
GMINA LELKOWO

Spis treści	2
1. Charakterystyka miejscowości.....	3
1.1. Położenie	3
1.2. Historia	4
1.3. Struktura przestrzenna.....	7
1.4. Demografia, bezrobocie	8
2. Inwentaryzacja zasobów	10
2.1. Zasoby przyrodnicze	10
2.2.1. <i>Klimat</i>	10
2.2.2. <i>Geomorfologia</i>	10
2.2.3. <i>Gleby</i>	12
2.2.4. <i>Wody powierzchniowe</i>	12
2.2.5. <i>Wody podziemne</i>	13
2.2.6. <i>Surowce mineralne</i>	14
2.2.7. <i>Flora i fauna</i>	14
2.2.8. <i>Lasy</i>	15
2.2.9. <i>Formy ochrony przyrody</i>	17
2.2.10. <i>Ostoja Warmińska</i>	19
2.2. Dziedzictwo kulturowe	22
2.3. Obiekty i tereny	24
2.4. Infrastruktura społeczna	24
2.5. Infrastruktura techniczna.....	25
2.5.1. <i>Drogi</i>	26
2.5.2. <i>Wodociągi</i>	27
2.5.3. <i>Kanalizacja</i>	27
2.5.4. <i>Gospodarka odpadami</i>	27
2.5.5. <i>Ciepłownictwo, gaz</i>	28
2.6. Gospodarka i rolnictwo	28
2.7. Kapitał społeczny i ludzki	34
3. Analiza SWOT	35
4. Planowane przedsięwzięcia.....	37

1. Charakterystyka miejscowości

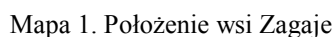
1.1. Położenie

Wieś Zagaje wchodzi w skład Gminy Lelkowo, graniczącej od północy z Obwodem Kaliningradzkim, należącej do powiatu braniewskiego leżącego w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego. Powiat braniewski jest położony nad Zalewem Wiślanym, na Nizinie Warmińskiej oraz części Pobrzeża Staropruskiego, Wysoczyzny Elbląskiej i Wzniesień Górowskich. Na obszarze 1205 km² mieszka 45 tys. mieszkańców. W skład mającego rolniczy charakter powiatu wchodzi gminy Braniewo (gm. miejska i wiejska), Frombork, Pieniężno, Lelkowo, Płoskinia, Wilczęta. Warunki naturalne czynią tę część województwa bardzo atrakcyjną turystycznie. Intensyfikacji podróży sprzyja międzynarodowe przejście graniczne z Rosją. Tędy przebiega główny drogowy i kolejowy trakt komunikacyjny z Europy do obwodu kaliningradzkiego i państw nadbałtyckich. Położenie nad Zalewem Wiślanym sprzyja rozwojowi żeglarstwa i sportów wodnych. Przez powiat przebiega powszechnie znany szlak turystyczny zwany kopernikowskim. Łączy on atrakcyjne miejsca w powiecie, poczynając od Pieniężna ze znanym Muzeum Misyjno-Etnograficznym i malowniczym rezerwatem Dolina Rzeki Wałszy, przez Braniewo, miasto z akademickimi i hanzeatyckimi tradycjami po perłę architektury i sztuki jaką jest Frombork, miasto w którym żył i pracował Mikołaj Kopernik.

Gmina Lelkowo stanowi obszar typowo rolniczy, użytki rolne stanowią 70% całej powierzchni. Podstawową dziedziną gospodarki jest rolnictwo. Gmina zajmuje powierzchnię 19 796 ha. Położona jest w północno-wschodniej części powiatu braniewskiego. Od północy graniczy z Obwodem Kaliningradzkim.

W latach 1975-1998 miejscowość należała administracyjnie do województwa elbląskiego.

Dzieje ziem powiatu braniewskiego były nierozłącznie związane z Pasłęką i Zalewem Wiślanym. Powiat braniewski jest częścią historycznej krainy Warmii, a miasto Braniewo było siedzibą Biskupów Warmińskich i pierwszą stolicą Warmii. Historię tych ziem tworzyli pogańscy Prusowie, Słowianie, Zakon Krzyżacki, Polacy i Niemcy. Na przestrzeni dziejów

Braniewo i okolice stanowiły część Prus, państwa Zakonu Krzyżackiego, I Rzeczypospolitej, Niemieckich Prus Wschodnich. Po wojnie Braniewo i okolice znalazły się w granicach Polski. Tereny te zasiedlone zostały przez mieszkańców centralnej Polski, kresów wschodnich (szczególnie z Wileńszczyzny) oraz po wojnie przez ludność pochodzenia ukraińskiego i Łemków (po akcji "Wisła").

Latem 1945 roku organa administracji państwowej objęły obszar powiatu braniewskiego, który liczył 162 miejscowości, w tym cztery miasta - zamieszkiwało go ok. 8,5 tys. osób. Podzielono go na 12 gmin liczących 120 gromad. Na skutek zniszczeń wojennych i związanych z tym wyludnieniem w październiku 1945 roku dwa miasta, Frombork i Pieniężno, utraciły prawa miejskie.

Regulacja granicy państwowej spowodowała przyłączenie do terenu powiatu części przedwojennego powiatu świętomiejskiego tzn. obecnego Mamonowa, łącznie z gminami Żelazna Góra, Rogity i fragmentu Woli Lipowskiej. Po tej operacji powiat rozciągał się na przestrzeni 1260 km² i liczył dwie gminy miejskie (Braniewo i Orneta) oraz dziewięć gmin wiejskich.

Przebieg lądowej granicy państwowej przechodzącej przez ówczesny powiat świętomiejski ustalono oficjalnie w Moskwie, 16 sierpnia 1946 roku, gdy podpisano umowę między rządami RP i ZSRR. Granica morska na Zalewie Wiślanym otrzymała dzisiejszy przebieg dopiero 5 marca 1957 roku - regulowała ją umowa międzypaństwowa, a przebiegała ona 4 km na południe od Mamonowa, 7 km na północ od Braniewa, a na Mierzei - 3 km na północny-wschód od miejscowości Nowa Karczma (Piaski).

W roku 1948 na obszarze powiatu były w dalszym ciągu dwa miasta, a dziewięć gmin wiejskich podzielonych było na 98 gromad. Taka sytuacja utrzymała się do roku 1954, w którym miała miejsce reforma dotycząca podziału administracyjnego państwa. Zostały wówczas zniesione gminy wiejskie i utworzono gromady - jednostki 3 do 4 razy większe od dotychczasowych. Tym samym dziewięć gmin wiejskich zastąpiono 21 gromadami. Jednocześnie zlikwidowano urząd sołtysa.

Przy okazji zmieniono granice miasta Braniewo. Oddzielono z niego Bobrowiec i Glinkę oraz kompleks lasów w południowej części miasta. Przyłączono je do nowej gromady Szyleny, a wsie Józefowo, Rudłowo, Osadę, Działy i Prętki zaliczono do nowo powstałej gromady Braniewo. Owa reforma dzieliła powiat na gromady: Głębock, Bieńkowo, Orneta, Pluty, Henrykowo, Bażyny, Błudowo, Chruściel, Frombork, Lechowo, Lelkowo, Mingajny, Braniewo, Pakosze, Pieniężno, Płoskinia, Rogity, Szyleny, Wola Lipowska i Żelazna Góra.

Nowy podział nie utrzymał się długo. 1 stycznia 1958 roku Frombork otrzymał prawa osiedla.

W międzyczasie gromadę Pluty przyłączono do powiatu iławckiego, zaś braniewski pozyskał wsie Kwiatkowo i Wojciechowo. Na początku 1958 roku zlikwidowano gromadę Rogity, przyłączając ją do gromady Braniewo. Równocześnie gromada Lelkowo zyskała teren gromady Głębock, oprócz PGR Mątyty, które włączono do powiatu iławckiego. Urząd sołtysa przywrócono w roku 1958.

W roku 1959 nastąpiły dalsze zmiany terytorialne wewnątrz powiatu:

- Bornity włączono do gromady Pieniężno, a wsie Ostry Kamień, Chwałęcin, Osetnik, Lejlawki Wielkie oraz osady Giedawy i Augustyny przyłączono do gromady Bażyny;
- gromadę Henrykowo rozdzielono między Pieniężno i Orneta; wsie Cieszęty, Glebisko oraz PGR Cieszęty dołączono do gromady Pieniężno, zaś wsie Henrykowo, Kumajny, PGR i leśniczówkę Kumajny do gromady Orneta;
- gromadę Mingajny przyłączono do gromady Lechowo;
- rozdzielono także gromadę Pakosze: wsie Pakosze, Wyrębiska, Kierpajny Małe, osadę Brzostki i PGR Pakosze przyłączono do gromady Pieniężno, zaś wsie Długobór, Podlechy, Strubno, Łozy oraz osady Wysoka Braniewska, Wysoka Braniewska i Podlechy włączono w obszar gromady Płoskinia;
- cały teren gromady Szyleny przyłączono do gromady Braniewo.

Frombork odzyskał prawa miejskie w roku 1959, a Pieniężno, w dawnych jego granicach, wydzielono i nadano mu prawa osiedla.

W latach 60-tych nastąpiły kolejne regulacje terytorialne. W roku 1961 zgodnie z wolą ludności z gromady Lechowo wyłączono wsie Kaszuny i Miejską Wolę, osadę Grabnik oraz leśniczówkę Krasny Dwór i przyłączono je do gromady Runowo w powiecie lidzbarskim. Zlikwidowano także gromadę Błudowo, a jej obszar włączono do gromady Chruściel.

W roku 1965 z gromady Braniewo wyłączono obszar wsi Rogity, PGR Józefowo, PGR Elźbiecina i kolonię Braniewo przyłączając je do miasta Braniewa.

Rok 1967 przyniósł zmiany terytorialne gromad: Bieńkowo, Braniewo, Lelkowo, Orneta, Pieniężno, Płoskinia, Wola Lipowska i Żelazna Góra - dokonano korekt ich granic.

W następnym roku zlikwidowano kolejne gromady:

- Bieńkowo - jej teren przyłączono do gromady Lelkowo;
 - Wola Lipowska - z której wsie Białczyn, Gajle, Kiersiny, Piotrowiec i Posady włączono do gromady Pieniężno;
- wsie Kiersy, Mikołajewo, Wolę Lipowską, Zakrzewiec, Gronówko, Lipowinę, Strubiny i Goleszewo dołączono do gromady Braniewo.

Kolejne zmiany terytorialne polegały na przyłączeniu terytoriów powiatu Pasłęckiego. 1 stycznia 1969 roku z gromady Wilczęta wsie Dębiny i Bardyny włączono do gromad Bażyny i Płoskinia. Do Bażyn przyłączono także część gromady Dobry obejmujące teren między Łępnem, Olkowem a Niekwitajnami oraz prawie 6 hektarów PGR Podągi.

Tym samym granica między powiatem braniewskim a pasłęckim przebiegała na rzece Pasłęce. Po tych zmianach w granicach powiatu braniewskiego znajdowały się:

- trzy miasta: Braniewo, Orneta i Frombork;
- osiedle Pieniężno

oraz 10 gromad: Bażyny, Braniewo, Chruściel, Frombork, Lechowo, Lelkowo, Orneta, Pieniężno, Płoskinia oraz Żelazna Góra, które podzielone były na 82 sołectwa.

Najmniej sołectw liczyły gromady Frombork i Orneta (po pięć) najwięcej zaś gromada Lelkowo - szesnaście. Dalsze zmiany administracyjne miały miejsce na początku lat 70-tych.

1 stycznia 1972 roku zlikwidowano gromadę Bażyny, przyłączając ją do gromady Orneta. Zmieniono również granice powiatu: pięć sołectw gromady Pluty (Jezioro, Kowale ze wsiami Głądy, Lubianka, Łoźnik, Pluty z wsią Pełty oraz Wopy ze wsią Pawły) z powiatu bartoszyckiego przyłączono do gromady Pieniężno. W roku 1973 z powiatu braniewskiego wyłączono obszary sołectw: Błudowo, Karszewo, Kurowo Braniewskie, Stare Monasterzysko i Włóczyska przyłączając je do powiatu pasłęckiego.

Utworzony 1 stycznia 1999 roku powiat braniewski wszedł w skład województwa Warmińsko-Mazurskiego. Powiat obejmuje 7 gmin: Miasto Braniewo, Miasto i Gmina Frombork, Miasto i Gmina Pieniężno, Gmina Braniewo, Gmina Lelkowo, Gmina Płoskinia i Gmina Wilczęta. Siedzibą Starostwa Powiatowego jest miasto Braniewo.

Powiat braniewski posiada dogodne warunki dla rozwoju przemysłu spożywczo-przetwórczego. Znajdujące się na terenie powiatu: szlaki turystyczne, międzynarodowe szlaki komunikacyjne, pomniki przyrody i zabytki stwarzają korzystne warunki dla rozkwitu turystyki i kontaktów międzynarodowych.

1.3. Struktura przestrzenna

Wśród zabudowań miejscowości Zagaje nie można wyróżnić dominanty przestrzennej oraz otwartych przestrzeni wspólnych. W miejscowości tej jedynym elementem charakterystycznym jest Pałac z XIX w. (obecnie usytuowana w nim szkoła) z parkiem przypałacowym.

1.4. Demografia, bezrobocie

Tab.1. Liczba ludności wsi Zagaje w latach 2003-2008

Lata	kobiety	mężczyźni	ogółem
2008	387	358	745
2007	385	355	740
2006	373	342	715
2005	366	334	700
2004	356	321	677
2003	343	319	662

Tab. 2. Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2003-2008

Lata	w. przedprodukcyjny	w. produkcyjny	w. poprodukcyjny
2008	168	479	98
2007	195	451	94
2006	194	436	85
2005	204	419	77
2005	200	411	66
2003	198	401	63

Tab.3. Liczba bezrobotnych w latach 2003-2008, ogółem i w podziale na płeć

lata	Kobiety		Mężczyźni		Ogółem	
	Gmina	Zagaje	Gmina	Zagaje	Gmina	Zagaje
2008	364	92	204	73	568	165
2007	309	84	272	73	581	157
2006	316	91	248	82	564	173
2005	304	84	246	77	550	161
2004	297	79	317	89	614	168
2003	283	83	342	90	625	173

Przemianom społeczno-ekonomicznym w Polsce towarzyszył niekorzystny rozwój sytuacji na rynku pracy. Restrukturyzacja przedsiębiorstw oraz ujawnienie bezrobocia ukrytego spowodowały pojawienie się masowego bezrobocia, w bardzo znacznym stopniu strukturalnego. Utrzymujące się niedopasowanie kwalifikacji zawodowych oraz faktyczna bierność dużej części osób zagrożonych lub dotkniętych bezrobociem przy równoczesnym otwarciu gospodarki na dostęp rynków i technologii powodują, że wzrost gospodarczy odbywa się dzięki większej wydajności pracy, a nie zwiększaniu liczby pracujących. Takie tendencje nie ominęły również gminy Lelkowo.

Podaż pracy z reguły dostosowuje się bardzo stopniowo do nowych wymagań. Nadwyżki siły roboczej w szczególności występują na polskiej wsi. Dotyczą one zarówno rolników, jak i pozostałych mieszkańców wsi, z reguły osób o niskich kwalifikacjach. Tym większe wyzwanie staje przed systemem edukacji ustawicznej, przekwalifikowaniem i doskonaleniem zawodowym pracowników, dla zapobieżenia wykluczeniu z rynku pracy części siły roboczej.

2. Inwentaryzacja zasobów

2.1. Zasoby przyrodnicze

2.2.1. Klimat

Klimat gminy Lelkowo odznacza się dużą różnorodnością i zmiennością typów pogody. Z pomiarów wykonywanych na posterunku meteorologicznym w Braniewie wynika, że temperatura średnia w roku wynosi 7°C. Liczba dni gorących (o temperaturze nie mniejszej niż 25°C) wynosi 25. Dni mroźnych notowano średnio 50, a dni bardzo mroźnych (o temperaturze niższej niż -10°C) notowano średnio 3 w roku. Średnia roczna amplituda temperatury powietrza wynosi 20°C.

Czas trwania okresu wegetacyjnego wynosi średnio 200 dni. Wilgotność względna powietrza wynosi średnio 81% i jest typowa dla terenów województwa warmińsko - mazurskiego. Wiosną i latem jest niższa, jesienią i zimą – wyższa. Najbardziej pogodnym okresem w roku jest koniec lata i początek jesieni. Największym zachmurzeniem charakteryzuje się okres od listopada do grudnia.

Rejon Braniewa charakteryzuje się roczną sumą opadów wynoszącą średnio 750 mm. Najwyższy opad obserwowany jest latem (lipiec, sierpień), najniższy w miesiącach zimowych (luty, marzec). Dni z pokrywą śnieżną notowano średnio w roku 80.

Przeważają wiatry z kierunku południowo – zachodniego (19,5% udziału w ciągu roku) i wiatry zachodnie (14,8 %).

Na klimat lokalny ma wpływ rzeźba terenu. Obniżenia terenowe przyczyniają się do zalegania chłodnego, wilgotnego powietrza, dużych wahań dobowych temperatury, mniejszych prędkości wiatrów, występowania przymrozków wczesną jesienią.

2.1.2. Geomorfologia

Gmina Lelkowo leży w całości w obrębie fizyczno – geograficznego mezoregionu Wzniesień Górowskich. Jest to część makroregionu o nazwie Nizina Staropruska. Jest to wysoczyzna morenowa utworzona z kilku pasm moren czołowych. Bardzo mało jest na tym

terenie jezior. Powierzchnia terenu powiatu została uformowana pod wpływem kilkakrotnych nasunięć i zanikania skandynawskiej czaszy lodowcowej, a w szczególności pod wpływem fazy pomorskiej zlodowacenia północnopolskiego.

Dominującą formą geomorfologiczną jest wysoczyzna moreny dennej. Utwory przypowierzchniowe to przede wszystkim czwartorzędowe gliny zwałowe, piaski morenowe, często zaglinione. Ponadto występują tu także utwory wodnolodowcowe w postaci piasków gliniastych lekkich i słabogliniastych, miejscami żwirów. Utwory te występują przede wszystkim między wsią Piele a Jeziorem Głębockim oraz na niewielkich obszarach przy krawędziach dolin.

Wzniesienia moreny czołowej są związane z trzema fazami ustępowania lądolodu. Występują one w postaci ciągów w południowo – wschodniej części gminy w okolicach Wyszkowa i na północ od Lelkowa oraz wzdłuż linii Jachowo – Zagaje i na południe od Jarzenia. Są to utwory zbudowane z osadów strefy marginalnej lądolodu w postaci piasków, żwirów, glin morenowych i głazów.

W obniżeniach dolinnych i powytopiskowych występują osady holoceny w postaci mułów, ilów, gytii ilastych i organicznych, torfów oraz gytii wapiennych o niskiej zasadowości.

Krajobraz na terenie gminy charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą. Występują tu znaczne deniwelacje terenu. Skrajne różnice wysokości wynoszą od około 79 m n.p.m. w części południowej (okolice wsi Perwity) do 161 m n.p.m. w części wschodniej gminy (okolice wsi Szarki). Obszar gminy jest nachylony w dwóch kierunkach: północno – zachodnimi oraz południowo – zachodnim. Ponadto występują lokalne zróżnicowania nachyleń terenu. Na obszarze gminy występują zarówno obszary całkowicie płaskie jak i stoki o nachyleniu lokalnie nawet do 20%.

Nieodłącznym elementem rzeźby terenu są zagłębienia (wytopiskowe lub jako rezultat nierównomiernej akumulacji lądoladu), najczęściej zatorfione i w dużym procencie bezodpływowe. Pozostałe obniżenia włączone są w system hydrograficzny Warny, Banówki i Omazy. Doliny tych cieków są pochodzenia holoceny o zróżnicowanym spadku, szerokości i wcięciu w otaczający teren.

2.2.3. Gleby

Gmina Lelkowo należy do regionu glebowo – rolniczego o relatywnie wysokim potencjale agroekologicznym. Wyznacznikiem tego są dobre pod względem bonitacyjnym gleby występujące na terenie gminy oraz kompleksy rolniczej przydatności gleb.

Na terenie gminy przeważają gleby brunatne właściwe (około 80% użytków rolnych) oraz glejowe, czarne ziemie, gleby murszowe i torfowe. Na przeważającym obszarze występują gleby gruntów ornych z przewagą klas bonitacyjnych III b, IV a i IV b. Gleby te charakteryzują się okresowo odgórnie nadmiernym uwilgotnieniem oraz bardzo małą podatnością na degradację.

Wśród kompleksów rolniczej przydatności gleb gruntów ornych przeważa kompleks pszenno dobry (około 72,1% ich powierzchni). Około 8% powierzchni gruntów ornych zajmuje kompleks żytni bardzo dobry. Najsłabsze gleby występują w południowej i środkowej części gminy w postaci niewielkich pól. Łącznie zajmują one powierzchnię 10,3% gruntów ornych. Są to przede wszystkim gleby 6 i 7 kompleksu rolniczej przydatności gleb (żytni słaby i bardzo słaby).

Wśród użytków zielonych przeważa kompleks 2z – średni. Zajmuje on około 87,5% powierzchni trwałych użytków zielonych na terenie gminy Lelkowo.

2.2.4. Wody powierzchniowe

Obszar gminy Lelkowo leży w obrębie pięciu zlewni. Są to:

- zlewnia rzeki Warny (południowa część gminy),
- zlewnia Banówki (południowo – zachodnie fragmentu powierzchni gminy),
- zlewnia Omazy (północno – zachodnia część gminy),
- zlewnia Ławii (w północnej części gminy),
- zlewnia Stradyka (północno – wschodnia część gminy z Jeziorem Głębockim).

Sieć rzeczna na obszarze gminy jest dość słabo rozwinięta. Występują tu znaczne powierzchnie obszarów bezodpływowych lub o utrudnionym odpływie powierzchniowym. Jest to zjawisko charakterystyczne dla stref wododziałowych. Występują tu także obszary, które z hydrologicznego punktu widzenia mają cechy źródliskowe dla zasilanych zlewni. Na

obszarze gminy Lelkowo dość licznie występują oczka wodne o różnym stopniu zarastania, a także tereny podmokłe. Są one słabo zmeliorowane.

Ważnym elementem systemu hydrologicznego gminy jest Jezioro Głębockie (Głębock). Znajduje się ono w północno – wschodniej części gminy Lelkowo w dorzeczu Stradyka. Ma ono powierzchnię 102,6 ha. Długość linii brzegowej wynosi 4600 m, a głębokość średnia szacowana jest na 5 m (maksymalna – 9 m). Zlewnia jeziora o powierzchni 24,2 km² obejmuje głównie tereny rolnicze, w większości ugorowane. Obszary leśne zajmują około 30% powierzchni zlewni. Jezioro nie przyjmuje zanieczyszczeń ze źródeł punktowych – potencjalne zagrożenie stanowią zanieczyszczenia ze wsi Głębock oraz wnoszone dopływami. Na podstawie badań przeprowadzonych przez Delegaturę WIOŚ w Elblągu w 2001 r. Jezioro Głębockie zaklasyfikowano do akwenów III klasy czystości. Najmniej korzystnymi wskaźnikami oceny stanu czystości jeziora były: śladowe ilości tlenu i wysoka zawartość związków fosforu w warstwie naddennej oraz wysokie wartości chemicznego zapotrzebowania tlenu (ChZT-Cr) i zawartości chlorofilu „a” w warstwie powierzchniowej w czasie badań letnich oraz wysoka zawartość azotu mineralnego w okresie wiosennym. Zwracał uwagę również zły stan sanitarny jeziora wskazujący na zanieczyszczenie pochodzenia antropogenicznego.

2.2.5. Wody podziemne

Gmina Lelkowo posiada niezbyt korzystne warunki naturalne do zaopatrzenia w wodę. Pod względem hydrogeologicznym obszar gminy należy do Regionu Mazurskiego, gdzie głównymi użytkowymi piętrami wodonośnymi są wody z utworów czwartorzędowych i trzeciorzędowych. Głębokość zalegania pierwszego użytkowego poziomu wodonośnego jest dość zróżnicowana. Na południe i zachód od Głębocka oraz w okolicach Lelkowa od strony zachodniej zalega on na głębokości większej od 100 m. Natomiast w zachodniej i północno – zachodniej oraz południowo – wschodniej części gminy są to głębokości mieszczące się w przedziale od 30 do 60 m. Dość zróżnicowana jest także potencjalna wydajność otworów studziennych. W okolicach Głębocka oraz na południe od linii Lelkowo – Bieńkowo – Lutkowo wydajność ta wynosi od 30 do 70 m³/h. Na pozostałym obszarze wydajność spada poniżej 30 m³/h.

2.2.6. Surowce mineralne

Kopaliny występujące na terenie gminy Lelkowo, w formach mających znaczenie gospodarcze, zalegają głównie w przypowierzchniowej warstwie osadów czwartorzędowych wykształconych bezpośrednio lub pośrednio w wyniku działalności lądolodu. Są to przydatne głównie w budownictwie:

- kruszywa naturalne (piaski, żwiry i pospółka),
- surowce ilaste ceramiki budowlanej i do produkcji kruszywa lekkiego.

Z epoki postglacjalnej pochodzą złoża torfu.

Bazę surowców mineralnych gminy Lelkowo stanowi udokumentowane złożo piasku i żwiru. Jest ono zlokalizowane na działce nr 49/30 we wsi Mędzyki. Jest to największe eksploatowane złożo kruszywa naturalnego na terenie powiatu braniewskiego. Obejmuje powierzchnię 11,35 ha. Koncesję na eksploatowanie złoża posiada Nazali—Naft z Braniewa. Prognostycznie określono także złoża surowców ilastych. Lokalnie eksploatowane są piaski, żwiry i pospółka.

Z występujących osadów torfowych znaczenie gospodarcze może mieć torfowisko Bieńkowo. Jest ono bardzo zasobne (477,6 tysięcy m³), a tworzy je wartościowy torf wysoki. Torfowisko to pełni także ważne funkcje w ekosystemie w postaci regulacji stosunków wodnych w glebie oraz jako środowisko życia cennych gatunków roślin i zwierząt. W związku z tym eksploatacja jego zasobów pozostawałaby w konflikcie ze znaczeniem przyrodniczym.

2.2.7. Flora i fauna

Florę całego powiatu braniewskiego tworzą gatunki środkowoeuropejskie – m.in. buk zwyczajny, grab zwyczajny, dąb bezszypułkowy, konwalia majowa, eurosyberyjskie – sosna zwyczajna, brzoza brodawkowata, brzoza niska i borealne – m.in. malina moroszka, borówka bagienna, widłak jałowcowaty, świerk pospolity, bagno zwyczajne. Spośród roślin objętych ochroną ścisłą na terenie powiatu i w jego otoczeniu zanotowano m.in. tojad dzióbaty, zawilec wielkokwiatowy, naparstnicę zwyczajną, buławnik czerwony, obuwik pospolity, lilie złotogłów, wawrzynek wilczęłyko, skrzyp olbrzymi, bluszcz pospolity, widłak wroniec, widłak goździsty i jałowcowaty, podkolan biały, pióropusznik strusi, gnieźnik leśny, brzoza niska, malina moroszka.

Powiat braniewski położony jest w obrębie Działu Bałtyckiego. Charakterystyczną cechą roślinności tego działu jest występowanie na siedliskach żyznych buczyn i grądów, a siedliska mezotroficzne (średnio żyzne) pokrywają bory dębowo-sosnowe i świetliste dąbrowy. Naturalne zbiorowiska leśne z udziałem świerka raczej nie występują.

Spośród zbiorowisk roślinnych najmniej przekształcone są zbiorowiska leśne i bardzo cenne pod względem przyrodniczym zbiorowiska wodno-torfowiskowe. W zbiorowiskach leśnych występują gatunki charakterystyczne dla buczyny pomorskiej, łągów jesionowo-wiązowych, olsów i grądów z udziałem borów mieszanych. Ciekawy przekrój zbiorowisk roślinnych występuje w rezerwacie „Dolina Rzeki Wąlszy” koło Pieniężna. Na terenie powiatu występują małe i rozdrobnione zbiorowiska torfowiskowe, w większości torfowiska niskie, zasilane przez wody gruntowe, obok mniejszej ilości torfowisk wysokich, zasilanych wodami opadowymi i torfowisk przejściowych.

Powiat braniewski, położony w północno – zachodniej części województwa, nie jest szczególnie bogaty w gatunki ssaków. Z dużych ssaków występują tu jeleni, sarna, dzik oraz introdukowany do Lasów Kadyńskich w połowie XIX w. jeleni sika. W ostatnich latach pojawił się wilk mający siedliska na Wzniesieniach Górskich na terenie powiatu lidzbarskiego. Ze środowiskiem wodnym związane są objęte ochroną gatunkową bóbr europejski i wydra. Na terenie powiatu nakładają się zasięgi występowania jeża wschodniego i jeża zachodniego. Fauna drobnych gatunków ssaków naziemnych jest dość zróżnicowana i zawiera się w przedziale 21 – 25 gatunków, wśród nich występują: smużka, orzesznica, normik północny.

Ponadto we wschodniej części powiatu braniewskiego występują m.in. takie gatunki ptaków jak orzeł bielik, trzmielojad, jastrząb, krogulec, orlik krzykliwy, rybołów, zimorodek, gołąb siniak, dzięcioł zielony, bocian biały. Występują tu także popularne gatunki gadów i płazów, m.in. traszki: zwyczajna i grzebieniasta, ropuchy: szara i zielona, żaby: trawna, moczarowa, jeziorkowa i wodna, jaszczurki: zwinka i żyworodna, żmija zygzakowata.

2.2.8. Lasy

Lesistość gminy Lelkowo wynosi 23,5%. Gmina zajmuje trzecie miejsce w powiecie pod względem powierzchni lasów i gruntów leśnych za gminami Braniewo i Pieniężno.

Lasy na terenie gminy Lelkowo są administrowane przez trzy nadleśnictwa. Są to:

- Nadleśnictwo Orneta,

- Nadleśnictwo Zaporowo,
- Nadleśnictwo Górowo Iławeckie.

Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Lelkowo w 2006 r. według form własności (w ha)

Grunty leśne publiczne w tym:	Własność SP	4708,0
	Własność gminy	38,10
	Razem	4746,10
	Grunty leśne prywatne	172,10
	Ogółem:	4918,20

Źródło: www.stat.gov.pl

Rozmieszczenie lasów na terenie gminy jest nierównomierne. Duże kompleksy leśne zlokalizowane są w południowej i północnej części gminy. Mniejsze obszary lasów rozmieszczone są dość równomiernie na obszarze całej gminy.

Siedliska leśne charakteryzują się wysoką żyznością. Przeważają lasy, a w szczególności bogate siedliska lasu świeżego. Znaczną powierzchnię zajmuje również las mieszany świeży. W mniejszej ilości występują tu żyzne siedliska wilgotne – las wilgotny, las mieszany wilgotny i las mieszany bagienny. Gatunkami panującymi są buk, dąb i jesion.

Siedliska borowe występują na mniejszych powierzchniach. Przeważają bory mieszane świeże, które są siedliskami dość ubogimi i raczej suchymi. Stosunkowo niewielki jest udział wilgotnych i mokrych siedlisk borowych – borów wilgotnych, mieszanych wilgotnych i bagiennych.

Pozycję szczególną zajmują siedliska olesowe. Występują one głównie wzdłuż cieków wodnych na żyznych siedliskach w miejscach podmokłych. Zajmują one około 200 ha powierzchni gminy.

Mimo że dominującymi siedliskami na terenie gminy Lelkowo są lasy, znaczny procent składu gatunkowego drzewostanów stanowią drzewa iglaste (sosna i świerk). Ta niezgodność siedliskowa jest wynikiem uwarunkowań ekonomicznych a nie przyrodniczych. Uzasadnia ją większy popyt na drewno gatunków iglastych. W związku z tą niezgodnością drzewostany wymagają przebudowy.

Część lasów na obszarze gminy ma status ochronnych. Mają na celu ochronę gleb oraz warunków wodnych.

2.2.9. Formy ochrony przyrody

Prawnie uregulowanymi formami ochrony przyrody na terenie gminy Lelkowo są:

- obszary chronionego krajobrazu,
- użytki ekologiczne,
- pomniki przyrody.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują najbardziej atrakcyjne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym tereny gminy. Ich łączna powierzchnia wynosi 8116 ha (41% obszaru gminy, źródło: Dyrekcja Zespołu Parków Krajobrazowych nad Zalewem Wiślanym w Elblągu) . Są to:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Wąlszy (o powierzchni 9 834,8 ha). Znajduje się on w południowej części gminy. Obejmuje część dorzecza Wąlszy znajdujących się na terenie gminy Lelkowo oraz cokoł moreny czołowej na południe od Dębowca Zdroju. Głównymi elementami krajobrazotwórczymi są dolina Wąlszy i jej dopływ spod Krzekot oraz wyraźny w terenie wał moreny czołowej porośnięty lasem.
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wzniesień Górskich (o powierzchni 11 067,4 ha). Obejmuje on tereny w północnej, wschodniej i centralnej części gminy Lelkowo. Jest to największy w gminie obszar chronionego krajobrazu o powierzchni około 5477 ha. Głównymi elementami krajobrazotwórczymi są tu niecka Jeziora Głębockiego, duże kompleksy leśne, szerokie i płaskie doliny rzek Ławii i Stradyka, kompleksy łąk wilgotnych, liczne zadrzewienia i oczka śródpolne oraz zespół torfowiskowy Bieńkówko.
- Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Banówki. Stanowi on tereny przyległe do środkowego odcinka rzeki o powierzchni ogólnej 4528,5 ha, a w szczególności zespoły leśne. Głównymi elementami krajobrazotwórczymi tego obszaru jest wąska dolina rzeki Banówki i obszary użytkowane rolniczo.

Użytki ekologiczne obejmują ważne ze względów przyrodniczych pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania wartościowych typów środowisk w postaci oczek wodnych, terenów podmokłych, bagien, torfowisk i innych. Na obszarze gminy Lelkowo Rozporządzeniem Wojewody Elbląskiego Nr 5/96 z 24 czerwca 1996 roku ustanowiono siedem użytków ekologicznych. Ich charakterystyka została przedstawiona w poniższej tabeli.

L.p.	Kategoria użytku	Położenie			Powierzchnia w ha
		Nadleśnictwo	Leśnictwo	Oddział, pododdział	
1.	Bagna	Zaporowo	Borek	51 b	3,71
2.	Bagna	Zaporowo	Borek	52 d, 53 ac, 55 f	3,16
3.	Nieuzytaki	Zaporowo	Borek	44 f	0,87
4.	Nieuzytaki	Zaporowo	Borek	57 b	3,75
5.	Nieuzytaki	Zaporowo	Borek	57 d	0,58
6.	Torfy	Zaporowo	Borek	1 f	5,03
7.	Torfy	Zaporowo	Borek	52 abcf, 53 dfhikl	86,83

Źródło: Program Ochrony Środowiska Powiatu Braniewskiego na lata 2004-2007

Pomniki przyrody utworzone na obszarze gminy Lelkowo obejmują cenne i sędziwe okazy drzew. Dotychczas ustanowiono 24 pomniki przyrody. Większość z nich znajduje się na terenach leśnych (16). Pomnikami są również grupy drzew w postaci dębów (5 i 6 sztuk). W pobliżu miejscowości Zagaje znajdują się 5 pomników przyrody (tabela poniżej):

L.p.	Gatunek	Typ pomnika	Obwód drzewa (m)	Wysokość (m)	Data utworzenia	Nr rejestru	Położenie
1.	Sosna wejmutka	pojedynczy	2,25	29	21.12.1992	18	Jachowo, park wiejski przy zabudowaniach ZR Jachowo
2.	Topola biała	pojedynczy	4,10	28	31.12.1996	261	Przy drodze Głębock – Jarzeń, za Jez. Głębock, po prawej stronie
3.	Buk pospolity	pojedynczy	2,90	20	21.12.1992	19	Piele, w parku wiejskim
4.	Dąb szypułkowy	pojedynczy	3,90	25	21.12.1992	21	Miłaki, na posesji Jana Smyka
5.	Buk pospolity	pojedynczy	3,20	19	21.12.1992	22	Miłaki, na posesji Jana Smyka

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lelkowo.

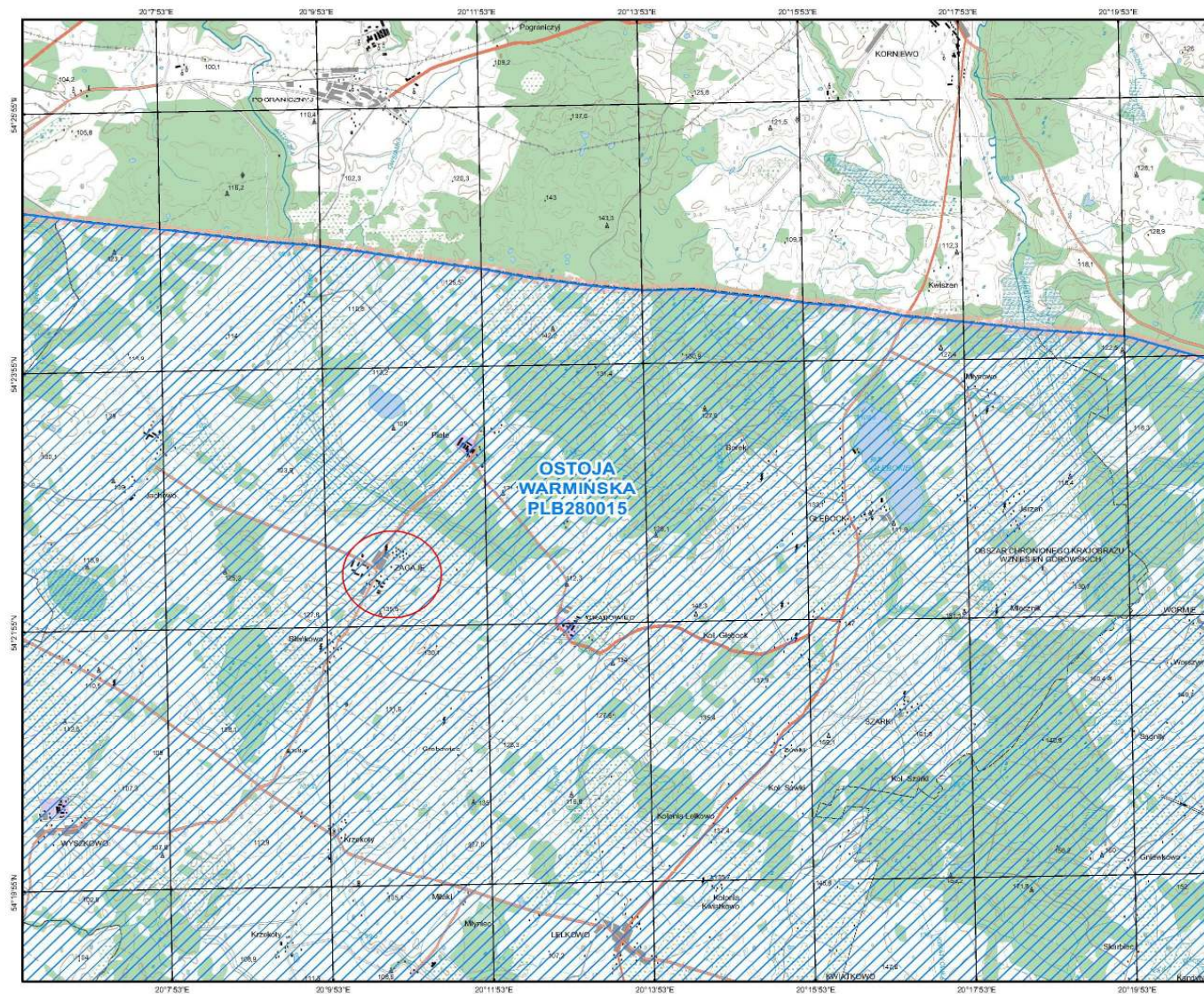
Ponadto na terenie gminy Lelkowo projektowane są formy ochrony przyrody, które spełniają kryteria stosowane do rezerwatów przyrody. Są to:

- Projektowany rezerwat Torfowisko Bieńkowo. Jest on obszarem cennym pod względem przyrodniczym jako siedlisko zespołów roślinnych charakterystycznych dla torfowiska wysokiego z gatunkami chronionymi, ważna ostoja awifauny wodno – błotnej i zwierzyny grubej oraz bardzo ważny hydrologicznie obszar retencyjny zasilający rzekę Warnę.
- Projektowany rezerwat Torfowisko Jachowo. Jest to obszar cenny przyrodniczo jako bardzo ważny hydrologicznie obszar retencyjny i źródłowy rzeki Omazy, zespół łągu uwodnionego na torfowisku niskim oraz ostoja awifauny i zwierzyny grubej.

2.2.10. Ostoja Warmińska

Ostoja Warmińska jest formą ochrony przyrody oraz obszarem specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia) w ramach sieci Natura 2000 o powierzchni 141500 ha.

Obszar leży na Warmii, w południowej części Niziny Staropruskiej. Teren ostoi pokrywają głównie lasy, łąki, pastwiska i grunty orne. Podstawowym celem, dla którego została utworzona ostoja jest ochrona bociana białego. Jest to gatunek cenny dla ochrony bioróżnorodności w Europie. W Polsce przystępuje do lęgów największa liczba bocianów spośród wszystkich krajów europejskich. W okresie lęgowym ostoję zasiedla około 2% populacji krajowej bociana. Miejscem żerowania bocianów są liczne tu wilgotne łąki i pastwiska oraz odłogi powstałe po rozpadzie Państwowych Gospodarstw Rolnych. W większości z wsi na terenie ostoi gnieździ się co najmniej jedna para bocianów. Są jednak wsie, gdzie jest po 10, 20, 30 a nawet 40 gniazd bocianich. Zdarza się również, że we wsiach mieszka więcej bocianów, niż ludzi m.in. w Żywkowie. Występują tu również inni cenni przedstawiciele awifauny m.in. orlik krzykliwy, derkacz i żuraw.

Natura 2000
Dyrektywa Ptasia

PLB280015
Ostoja Warmińska

arkusz 2 / 14
Skala 1 : 50 000

0 0,5 1 2 3 km

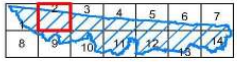
Aktualność danych: 17.01.2007
Data sporządzenia mapy: 17.01.2007

PUWG 1992
Odwzorowanie: Gaussa-Krügera
Przesunięcie na wschód: 500000
Przesunięcie na północ: -5300000
Półdnik osiowy: 19 E
Współczynniki skali: 0,9993
Równoleżnik osiowy: 0
EUREF 1989
Elipsoida: GRS 1980
Jednostka: Metry

PLB280015
Ostoja Warmińska

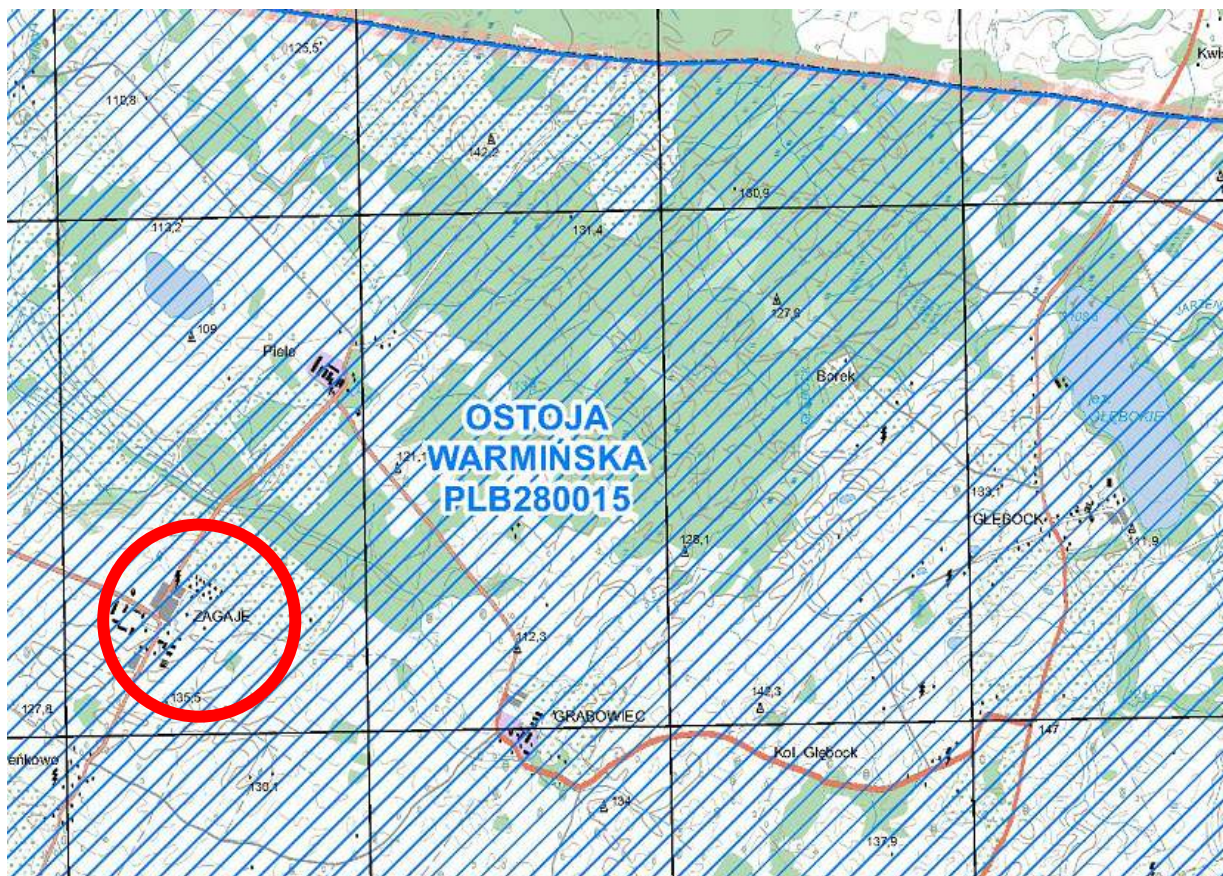
 obszar specjalnej ochrony ptaków

 sąsiadujące obszary specjalnej ochrony ptaków

opracowane przez **TECH-EX**

Mapa 2. Fragment mapy obszaru Natura 2000

Mapa 3. Położenie miejscowości Zagaje na terenie obszaru Natura 2000

Ostoja znajduje się w północno - wschodniej Polsce i od północy graniczy z Obwodem Kalingradzki. Na południowych obrzeżach ostoji znajduje się kilka większych miejscowości: Górowo Iławeckie, Bartoszyce i Węgorzewo. Najlepiej dotrzeć tam komunikacją PKS: do Bartoszyce i Węgorzewa - z Olsztyna, Warszawy i Gdańska, natomiast do Górowa Iławckiego - z Olsztyna. Najbliższe stacje PKP znajdują się w Pieniężnie i Korszach. Na nocleg można zatrzymać się: w Węgorzewie - w jednym z wielu pensjonatów, pokojów gościnnych i hoteli, w Bartoszycach - w jednym z kilku hoteli lub kwater prywatnych. W miejscowościach tych jest również wiele barów i restauracji. Na terenie ostoji i w jej okolicach znajduje się również wiele gospodarstw agroturystycznych m.in. w Górowie Iławckim, Żywkowie, Nowej Wsi Iławieckiej, Pareżkach. Głównymi atrakcjami turystycznymi tego terenu są zamki m.in.: zamek biskupów warmińskich w Lidzbarku Warmińskim, zamek gotycki w Barchanach oraz zamek krzyżacki w Węgorzewie. Na terenie ostoji i w okolicach znajduje się wiele szlaków pieszych i rowerowych. Do Węgorzewa warto się wybrać na Międzynarodowy Jarmark Folkloru lub Międzynarodowy Festiwal Dziecięcych

Zespołów Folklorystycznych Mniejszości Narodowych. Punkty Informacji Turystycznej znajdują się w Górowie Iławieckim, Węgorzewie i Bartoszycach.

Zagrożenia:

Głównym zagrożeniem dla ostoi jest zaniechanie ekstensywnego rolnictwa i porzucenia rolniczego użytkowania ziemi. Prowadzi to do sukcesji roślinności i zaniku miejsc żerowania bocianów. Z drugiej strony równie niebezpieczny jest rozwój intensywnego rolnictwa, który powoduje utratę wielu siedlisk, zwłaszcza podmokłych i powstanie na dużych powierzchniach terenu monokultur.

2.2. Dziedzictwo kulturowe

Wieś Zagaje nie posiada wiele zabytków poza Pałacem z XIX w. zagospodarowanym obecnie przez szkołę, a Gmina Lelkowo charakteryzuje się niewielką ilością terenów o walorach przyrodniczo krajobrazowych korzystnych do rozwoju funkcji rekreacyjnej. Główną atrakcją turystyki krajoznawczej są zabytki architektury, które wymagają prac rewaloryzacyjnych.

Lelkowo jest nietypową wśród gmin Warmii. Wchodziła ona w skład prowincji Natangia zarządzanej przez zakon NMP, a następnie elektorskiej. Wpłynęło to na typ krajobrazu kulturowego. W przeciwieństwie do terenów typowo warmińskich, administrowanych przez Biskupstwo i Kapitułę, podstawą osadnictwa były tu dobra i folwarki rycerskie. Z czasem przekształciły się one w założenia dworsko – parkowe (Wilknity I i II, Piele, Zagaje, Jarzeń, Jachowo, Kildajny, Miłaki). Typowe dla Warmii duże wsie czynszowe występują tu nielicznie (Dębowiec, Głębock, Grabowiec, Lelkowo). Poza tym często były one łączone z majątkami (np. Dębowiec).

Krajobraz kulturowy gminy jest bardzo zdewastowany. Zniszczenia następowały od wojen szwedzkich, spotęgowane wojnami światowymi. Współczesne położenie przy granicy kraju powoduje zanikanie jednostek osadniczych i wyludnianie wsi. Duże szkody w ładzie przestrzennym wyrządziła zabudowa tworzona wraz z powstawaniem Państwowych Gospodarstw Rolnych. Ponadto po roku 1989 większość tych obiektów została opuszczona i niekorzystnie wpływa na krajobraz kulturowy.

Na terenie gminy Lelkowo szczególnie wartościowymi obiektami zabytkowymi są:

- Zachowany zespół pałacowo – parkowy we wsi Zagaje,
- Zachowany w średnim stanie gotycki kościół parafialny p. w. Najświętszego Serca Jezusowego w Dąbrowcu. Jest to obiekt murowany, który przebudowano w XVIII wieku,
- Liczne parki, będące pozostałością dawnych reprezentacyjnych założeń dworskich i pałacowych o kompozycjach przestrzennych ukształtowanych w XIX wieku (Wilknity I, II, Zagaje, Piele, Jarzeń, Jachowo). Obecnie są one dość zdewastowane,
- Stanowiska archeologiczne występujące w południowej części gminy,
- Droga z okresu kolonizacji krzyżackiej, wiodąca z południa do Królewca (przez Morąg, Pakosze, Wyszkowo, Piele).

Wskazania konserwatorskie dotyczące obszaru gminy Lelkowo ograniczają się do:

- Ochrony reliktów środowiska kulturowego i przyrodniczego,
- Potrzeb rekonstrukcji zabytkowych dworów i założeń parkowych,
- Ochrony i rekonstrukcji historycznych układów osadniczych.

Rozwojowi turystyki sprzyjają uwarunkowania przyrodnicze występujące w rejonie gminy Lelkowo. Znaczne różnice wysokości mogą być wykorzystane w celu uprawiania sportów zimowych takich jak narciarstwo i saneczkarstwo, a latem jako tereny spacerowe, punkty widokowe, itp.

2.3. Obiekty i tereny

Oddział PTTK Frombork, Klub Garnizonowy, KTP „Figa”, MOS Braniewo i Stowarzyszenie na Rzecz Młodzieży w Braniewie organizują wspólnie co roku Rajd Braniewskiej Jesieni. Jednym ze szlaków, którym przemieszczają się uczestnicy rajdu jest mało znany niebieski szlak pieszy "Napoleona" z Braniewa do Górowa Ił. nawiązujący do bytności Cesarza na tych ziemiach. Trasa szlaku: Górowo Iławeckie – Głębock – Żelazna Góra – Pęciszewo – Świętochowo – Braniewo.

Ogólnopolski Wysokokwalifikowany Rajd Pieszy; impreza corocznie organizowana przez PTTK za każdym razem w innym miejscu Polski. W 2008 roku PTTK organizowało rajd „Powiśle 2008”. Jedną z tras rajdu była trasa „Po ziemi braniewskiej” – opis trasy:

1. 12.07.2008 Górowo Iławeckie - Kiwajny - Głębock 17 km
2. 13.07.2008 Głębock - Grabowiec - Zagaje - Jachowo - Żelazna Góra 20 km
3. 14.07.2008 Żelazna Góra - Pęciszewo Świętochowo - Braniewo 27 km
4. 15.07.2008 Braniewo - Rosiny - Nowa Pasłęka - Różaniec - Cielętnik - Frombork 24 km
5. 16.07.2008 Frombork - zwiedzanie miasta, przejazd statkiem itp. --
6. 17.07.2008 Frombork - Ronin - Chojnowo - Tolkmicko - Kadyny Suchacz - Łęcze 31 km
7. 18.07.2008 Łęcze - Próchnik - Dąbrowa - Elbląg 30 km
8. 19.07.2008 Elbląg - zwiedzanie miasta --

Razem 149 km

2.4. Infrastruktura społeczna

Na terenie miejscowości Zagaje działa 1 szkoła podstawowa. Znajduje się tu również filia Gminnego Centrum Kultury i Gminnej Biblioteki Publicznej.

W Zagajach od 1998 roku działalność prowadzi klub sportowy „Granica”, zajmujący się m.in. organizowaniem wyjazdów młodzieży na rozgrywki piłki nożnej.

2.5. Infrastruktura techniczna

2.5.1. Drogi

Przez gminę przechodzi droga wojewódzka nr 510 relacji Pieniężno – Lelkowo – granica państwa. Droga ta została zakwalifikowana do IV klasy technicznej, ale nie posiada takich parametrów. Droga ta przenosi jedynie ruch lokalny, pełniąc rolę obsługi terenu bezpośrednio do niej przyległego. Droga powiatowa zarządzana przez Zarząd Dróg Powiatowych w Braniewie nr 1320N Żelazna Góra – Lelkowo – Kwiatkowo – Górowo Iławieckim. Droga ta prowadzi do przejścia granicznego w Bezledach oraz obecnie łączy się z budowaną drogą prowadzącą do projektowanego przejścia granicznego w Grzechotkach. Ważną drogą gminną jest droga nr 114014N Lelkowo – Grabowiec.

Przez miejscowość Zagaje przebiega droga powiatowa 1397N Gr. Państwa – Piele- Zagaje – Wyszkowo- droga nr 507.

Sieć komunikacji kolejowej i autobusowej

Na terenie wsi Zagaje, jak i w całej gminie nie przebiega linia kolejowa. Brak jest zarówno stacji osobowych jak i towarowych.

Miejscowość Zagaje posiada bezpośrednie połączenia autobusowe z Pieniężnem i Braniewem, a miejscowość Lelkowo z Braniewem, Pieniężnem, Ornetą, Górowem, Iławieckim, Bartoszczami oraz przelotowym autobusem z Elblągiem, Gdańskiem, Węgorzewem. Brak jest bezpośredniego połączenia z Olsztynem.

2.5.2. Wodociągi

Na terenie całej gminy Lełkovo istnieją 4 ujęcia wody:

- Przebędowo zaopatruje w wodę następujące miejscowości: Przebędowo, Miłaki, Krzekoty, Lutkowo, Bieńkowo, Wyszkowo, Lełkovo, Kwiatkowo, Dębowiec, Słup, Wilknity
- Głębock zaopatruje w wodę miejscowość Głębock, Sówki, Szarki, Jarzeń
- Zagaje zaopatruje w wodę miejscowość Zagaje, Piele, Grabowiec
- Jachowo zaopatruje w wodę miejscowość Jachowo

Długość czynnej sieci wodociągowej magistralnej, rozdzielczej i podłączeń do budynków mieszkalnych jednorodzinnych i zbiorowego zamieszkania wynosi 86,5 km.

2.5.3. Kanalizacja

Na terenie gminy Lełkovo funkcjonują 3 oczyszczalnie ścieków:

- oczyszczalnia biologiczna w Lełkowie o przepustowości 109,20 m³/dobę
- oczyszczalnia biologiczna w Wyszkanie o przepustowości 41,5 m³/dobę
- oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z chemicznym stopniem strącania fosforu w Zagajach o przepustowości 130,32 m³/dobę

Do w/w oczyszczalni ścieków dopływają ścieki bytowo-gospodarcze. Oczyszczone ścieki z oczyszczalni ścieków wpływają do rowów melioracyjnych, które łączą się z rzekami. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej i podłączeń do budynków wynosi 13,4 km.

2.5.4. Gospodarka odpadami

Komunalne składowisko odpadów we wsi Lełkovo jest nieczynne od początku 2005r. Zezwolenia na odbiór odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych z terenu gminy posiadają:

- CLANER Maciej Bukowski, Grzegorz Misiewicz, Elbląg, ul. Mazurska 10
- Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe EMPEGIEKA Sp. z o.o. Braniewo, ul. Morska 55

Odpady komunalne odwożone są na składowisko w Braniewie.

2.5.5. Ciepłownictwo, gaz

Obecnie zaopatrzenie w ciepło odbywa się w sposób indywidualny poprzez ogrzewania etażowe, małe kotłownie lokalne zaopatrujące w ciepło poszczególne obiekty. W miejscowości Zagaje istnieje jedna kotłownia zaopatrująca w ciepło trzy 18-rodzinne budynki, moc kotła 300 kW, kocioł wykorzystujący miał węglowy.

Na terenie wsi Zagaje, jak i całej gminy Lelkowo brak jest sieci gazowej średniego czy niskiego ciśnienia. W odległości około 20 km na wschód od wschodniej granicy gminy (miejscowość Górowo Iławeckie) przebiega gazociąg średnioprężny. Budynki w większości do celów bytowych zaopatrywane są w gaz butlowy propan – butan. Dystrybucją butli gazowych coraz częściej zajmują się mieszkańcy w ramach prowadzonej działalności gospodarczej.

2.6. Gospodarka i rolnictwo

Spośród 479 mieszkańców wsi Zagaje w wieku produkcyjnym około 40 osób pracuje w rolnictwie, 165 osób jest bezrobotnych, a 274 osoby utrzymuje się z pozarolniczych źródeł.

Podmioty prowadzące działalność gospodarczą i zarejestrowane na terenie wsi Zagaje przedstawia poniższa tabela:

Nazwa	Branża	Adres - miejsce wykonywania działalności
Halina kamińska	Handel	Zagaje 29a
Zenon Pożarycki	Handel, gastronomia	Zagaje 14
Adam Kaczmarzski	Handel obwoźny	Zagaje 2/1
Bogusław Frankowski	Naprawa sprzętu AGD	Zagaje 40
Maria Kosman	Dział. rachunkowo-księgowa	Zagaje 31/3
P.P.H.U. „WARMIANKA” Andrzej Wieliczki, Daniela Wieliczko	Produkcja, Handel	Zagaje 5
P.P.H.U. „GRANICA” Jerzy Wieliczko, Alicja Wieliczko	Produkcja, Handel, Transport, Wynajem nieruchomości	Zagaje 12

Meller Józef	Naprawa maszyn biurowych RTV	Zagaje 16/1 - Elbląg
Ewa Pastuszuk	Handel	Zagaje 32/8
Janusz Różycki	Handel	Zagaje 31
Ślepokura Regina	Handel	Zagaje 30/4 - Grzędowo
Krzysztof Czekala	Usługi budowlane dla jednego podmiotu	Zagaje 32/8
Tomasz Radomski	Budownictwo	Zagaje 28/15
Jacek Pełszyk	Produkcja żywności	Zagaje 30/1 - Braniewo
Andrzej Krzesiński	Naprawa pojazdów samochodowych, sprzedaż części	Zagaje 38/18 - Gdańsk
Teresa Czekala	Dział. usługowa dla jednego podmiotu	Zagaje 32/18
Amelia Książek, Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe „EURU-MAX”	Handel	Zagaje 37/1 - Sopot

Na terenie miejscowości Zagaje działają również Agencja Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w Olsztynie Gospodarstwo Rolne Skarbu Państwa w Braniewie, Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. Maksymiliana Marii Kolbe.

Podstawową dziedziną gospodarki jest rolnictwo. Gmina zajmuje powierzchnię 19 796 ha (użytki rolne stanowią 70% całej powierzchni). Gmina Lelkowo posiada użytki zaliczane do gleb o relatywnie wysokim potencjale agroekologicznym przeważają gleby brunatne, które stanowią około 80 % użytków rolnych. (Potencjał akroekologiczny rozumiany jest tu jako, produktywność biologiczna środowiska odniesiona do terenów rolnych). Wśród kompleksów przydatności rolniczej gleb gruntów ornych, przeważa kompleks pszenno-dobry – zajmujący 72 % pow. gruntów ornych. Kompleks żytni, bardzo dobry zajmuje około 7,9 % pow. gruntów ornych. Warunki wodne dla rolnictwa określane są jako bardzo korzystne.

Na bazę ekonomiczną rolnictwa składają się przede wszystkim indywidualne gospodarstwa. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych jest dość korzystna. Dużo jest gospodarstw średnich (od 5 do 20 hektarów powierzchni), ale także małych. W 2007 roku gospodarstwa małe (do 5 ha) stanowiły 31 % wszystkich gospodarstw, a średnie 60%.

Najmniej było gospodarstw dużych – powyżej 50 ha, które stanowiły 9 %.

Struktura gospodarstw rolnych w Gminie.

1.Bieńkowo

- gospodarstwa do 5 ha – 6
- gospodarstwa od 5 ha do 20 ha – 8
- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 5

- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 1
- gospodarstwa powyżej 100 ha - 1

2. Dębowiec

- gospodarstwa do 5 ha – 13
- gospodarstwa od 5 do 20 ha - 34
- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 12
- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 2
- gospodarstwa powyżej 100 ha - 0

3. Głębock

- gospodarstwa do 5 ha – 19
- gospodarstwa od 5 ha do 20 ha - 20
- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 6
- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 3
- gospodarstwa powyżej 100 ha - 1

4. Jarzeń

- gospodarstwa do 5 ha – 10
- gospodarstwa od 5 ha do 20 ha – 11
- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 4
- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 2
- gospodarstwa powyżej 100 ha - 0

5. Kwiatkowo

- gospodarstwa do 5 ha – 14
- gospodarstwa od 5 ha do 20 ha – 13
- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 6
- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 0
- gospodarstwa powyżej 100 ha - 1

6. Krzekoty

- gospodarstwa do 5 ha – 5
- gospodarstwa od 5 ha do 20 ha - 13

- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 7
- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 7
- gospodarstwa powyżej 100 ha – 1

7. Lelkowo

- gospodarstwa do 5 ha – 41
- gospodarstwa od 5 ha do 20 ha - 33
- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 7
- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 3
- gospodarstwa powyżej 100 ha - 1

8. Lutkowo

- gospodarstwa do 5 ha – 2
- gospodarstwa od 5 ha do 20 ha – 8
- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 4
- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 0
- gospodarstwa powyżej 100 ha - 1

9. Sówki

- gospodarstwa do 5 ha – 7
- gospodarstwa od 5 ha do 20 ha - 8
- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 2
- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 3
- gospodarstwa powyżej 100 ha - 2

10. Wilknity

- gospodarstwa do 5 ha – 5
- gospodarstwa od 5 ha do 20 ha – 16
- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 7
- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 2
- gospodarstwa powyżej 100 ha - 0

11. Wołowo

- gospodarstwa do 5 ha – 10
- gospodarstwa od 5 ha do 20 ha – 20

- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 4
- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 1
- gospodarstwa powyżej 100 ha - 0

12. Zagaje

- gospodarstwa do 5 ha – 2
- gospodarstwa od 5 ha do 20 ha – 2
- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 1
- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 0
- gospodarstwa powyżej 100 ha - 2

13. Grabowiec

- gospodarstwa do 5 ha – 0
- gospodarstwa od 5 ha do 20 ha – 1
- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 0
- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 0
- gospodarstwa powyżej 100 ha - 1

14. Wyszkowo

- gospodarstwa do 5 ha – 6
- gospodarstwa od 5 ha do 20 ha – 2
- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 1
- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 0
- gospodarstwa powyżej 100 ha - 1

15. Jachowo

- gospodarstwa do 5 ha – 3
- gospodarstwa od 5 ha do 20 ha – 3
- gospodarstwa od 20 do 50 ha - 4
- gospodarstwa od 50 do 100 ha - 0
- gospodarstwa powyżej 100 ha - 1

Na terenie gminy Lelkowo część gospodarstw ukierunkowało się na chów bydła i produkcję mleka. Posiadają one powyżej 10 krów.

Dębowiec – 6

Jarzeń – 5
Słup – 2
Krzekoty – 1
Lelkowo – 3
Głębock – 4
Kwiatkowo -1
Bieńkowo -1
Lutkowo-2
Zagaje-1
Grabowiec -1

2.7. Kapitał społeczny i ludzki

Na terenie miejscowości Zagaje działają:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Zagajach
- Ludowy Klub Sportowy „GRANICA” Zagaje.

3. Analiza SWOT

Mocne strony:

- położenie w niewielkiej odległości od głównych szlaków komunikacyjnych o znaczeniu międzynarodowym i krajowym oraz przejść granicznych,
- czyste, nieskażone środowisko,
- duża powierzchnia obszarów chronionego krajobrazu w niedalekiej odległości od wsi
- bliskie położenie pomników przyrody,
- warunki dla rozwoju agroturystyki,
- brak „brudnego” przemysłu,
- istniejąca oczyszczalnia ścieków i kanalizacja oraz wodociągi,
- udokumentowane zasoby kruszywa naturalnego znajdujące się na terenie gminy.

Słabe strony:

- brak większych otwartych akwenów wodnych,
- słabo rozwinięta infrastruktura techniczna,
- brak infrastruktury turystycznej,
- ucieczka młodych ludzi do miast,
- bezrobocie, brak nowych miejsc pracy,
- brak inwestorów zewnętrznych,
- brak przetwórstwa rolno-spożywczego,
- brak dobrej bazy szkoleniowej oraz niski poziom wykształcenia społeczeństwa,
- niski poziom wyposażenia placówek kulturalnych,
- brak promocji wsi,
- peryferyjne położenie,
- brak nowoczesnych usług turystycznych.

Szanse:

- położenie niedaleko szlaku tranzytowego Pieniężno – Lełkowo – granica państwa,
- promowanie wsi,
- szukanie inwestorów krajowych i zagranicznych,
- położenie blisko przejścia granicznego,
- alternatywne źródła finansowania, w tym środki pomocowe z UE,
- rozwój drobnej przedsiębiorczości,
- rolnictwo ekologiczne,
- rozwój turystyki,
- agroturystyka - rozwój i tworzenie gospodarstw,
- modernizacja i poprawa stanu dróg dojazdowych do wsi,
- rozwój bazy oświatowej,
- rozwój bazy kulturalnej i sportowej,
- współpraca z miastami i gminami powiatu.

Zagrożenia:

- zbyt mała ilość otrzymywanych środków finansowych,
- mała opłacalność produkcji rolnej (roślinnej i zwierzęcej),
- polityka Państwa – prawna, podatkowa, rolna,
- brak zainteresowania inwestorów zewnętrznych,
- brak rynków zbytu dla rolnictwa,
- wzrost bezrobocia,
- brak warunków startu dla młodych ludzi.

4. Planowane przedsięwzięcia

Planowane przedsięwzięcia:

1. „Kształtowanie przestrzeni publicznej z doposażeniem świetlicy w Zagajach.”

Zadanie polega na przebudowie ciągów pieszo-jezdnym (rowerowym) z budową miejsc postojowych przy boiskach piłkarskich.

W zakres zadania wchodzi:

- budowa chodników
- budowa ścieżki rowerowej
- przebudowa drogi dojazdowej do zabudowy mieszkaniowej
- przebudowa drogi dojazdowej do świetlicy
- budowa parkingów i miejsc postojowych przy boiskach piłkarskich

Doposażenie świetlicy polega na zakupie nowego sprzętu: wzmacniacza, kolumn głośnikowych, mikrofonów, statywów do mikrofonów, stołów bilardowych, gier-piłkarzyki, biurka komputerowych, stolików świetlicowych i krzeseł.

Realizacja zadania ma na celu poprawę warunków sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych i podniesienie standardu świadczonych usług kulturalnych przez świetlicę w Zagajach. W budynku świetlicy wiejskiej znajduje się biblioteka, odbywają się zajęcia pozaszkolne dla dzieci, zebrania mieszkańców oraz miejscowej OSP i inne imprezy kulturalno-rozrywkowe.

Planowana realizacja zadania 2008 – 2010 r. Koszt zadania – 1 172 235,00 zł.

Finansowanie zadania - 500 000 zł z EFRROW, Program Rozwoju Obszarów

Wiejskich na lata 2007-2013, działanie „*Odnowa i rozwój wsi*”, a pozostała część środki własne gminy.

2. „Modernizacja oświetlenia ulicznego w Zagajach.”

Zadanie polega na wymianie opraw oświetlenia ulicznego na energooszczędne i uzupełnienie oświetlenia o nowe oprawy.

Realizacja zadania ma na celu poprawę warunków sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych, poprawę bezpieczeństwa mieszkańców oraz oszczędności energii elektrycznej

Realizacja zadania – 2008r. Koszt zadania -30.000 zł. Środki własne gminy.

3. „Zagospodarowanie terenu przy szkole podstawowej w Zagajach”.

Zadanie polega na odwodnieniu terenu, przebudowie nawierzchni drogi dojazdowej do szkoły, uporządkowaniu parku i terenów zielonych oraz ogrodzeniu terenu.

Realizacja zadania ma na celu poprawę bezpieczeństwa uczniów, komunikacji oraz poprawę estetyki terenu wokół szkoły,

Planowana realizacja zadania 2010 – 2011 r. Koszt zadania 500 000 zł.

4. „Budowa hali sportowej w Zagajach.”

Zadanie polega na budowie hali sportowej dla potrzeb szkoły podstawowej, klubu sportowego oraz mieszkańców Zagaj i okolic.

Realizacja zadania ma na celu stworzenie dogodnych warunków do rozwoju kultury fizycznej wśród młodzieży szkolnej i dorosłych mieszkańców.

Planowana realizacja zadania 2013-2015r. Koszt zadania 2.400 000 zł.